

„Toen hij op 10 oktober 1930 op 26-jarige leeftijd het ambt van hoogleraar aanvaardde, nam hij een taak op zich, waarvan wij ons achteraf nauwelijks de zwaarte kunnen voorstellen. Tot aan 1938 verzorgde hij geheel alleen alle colleges in de wiskunde en op zodanige wijze dat zijn leerlingen onweerstaanbaar door zijn enthousiasme werden meegesleept. Zijn heldere stem drong door de muren en deuren heen, maar ook zijn doorzichtige en vaak verrassende wijze van behandeling van moeilijke onderwerpen deed zijn heldere gedachten gemakkelijk ingang vinden bij zijn leerlingen.

Van het begin van zijn loopbaan aan was hij ook buiten de universiteit voor de wiskunde in Nederland, en in het bijzonder voor de wiskundigen, een man van betekenis. Al spoedig trad hij toe tot het bestuur van het Wiskundig Genootschap, dat hij zeer vele jaren (behalve van tijd tot tijd ook als voorzitter) gediend heeft als inspecteur der boekerij. In de oorlogsjaren heeft zijn moedig gedrag niet alleen velen binnen en buiten de eigen universiteit gesteund, maar ook daadwerkelijk verder geholpen. Na de oorlog werd professor Koksma een van de leiders van het wiskundig leven in Nederland.

In de periode van 1945 tot 1960 ontplooiëde zich zijn activiteit in alle richtingen. Hij was een van de oprichters van het Mathematisch Centrum en heeft daaraan tot op heden steeds mede leiding gegeven. Hij werd voorzitter van de Fryske Akademy en ook voorzitter van de Vereniging voor christelijk middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs te Amsterdam. Hij werd in het bijzonder de stuwkracht voor het internationaal congres van wiskundigen te Amsterdam in 1954 als secretaris van dit congres, terwijl hij tegelijkertijd (voor de tweede maal) Rector Magnificus was van de Vrije Universiteit.

Zo veelzijdig waren zijn activiteiten en bemoeiingen dat men zich met verbazing afvroeg hoe het hem mogelijk was dit alles te doen. In persoonlijke gesprekken heeft hij dikwijls tegenover anderen zijn bezorgdheid uitgesproken dat zij niet moesten doen als hij.

De gemakkelijheid waarmee hij in zijn denken van het een op het ander kon overstappen was naar zijn zeggen een van

de oorzaken dat hij pas te laat tot het besef kwam dat het ook wel eens teveel kon worden."

Deze gesprekken vonden hun aanleiding in de ernstige ziekte die hem trof in 1960 en die hem noopte een groot deel van zijn activiteiten te beëindigen. Ze waren tekenend voor de consideratie die hij altijd had voor zijn medewerkers. Misschien nog sterker dan die aan zijn grote wetenschappelijke gaven spreekt tot ons de herinnering aan zijn persoonlijk optreden, zijn rekening houden met anderen, zijn mildheid van oordeel, zijn bescheidenheid. Wellicht was dit ook voor een deel het geheim van het stimulerend effect van zijn contact met zijn leerlingen. Vaak was zijn vertrouwen in hun capaciteiten en prestaties groter dan hun eigen vertrouwen. Dat betekent niet dat hij de zwakke stee in een betoog niet onmiddellijk door had. Hoe vaak wist hij niet met een enkel woord iemand schaakmat te zetten. Maar niemand behoefde zich gekwetst te gevoelen, want ten eerste was zo'n opmerking meestal niet voor tegenspraak vatbaar en ten tweede was er nimmer sprake van een kwade intentie. Koksma's mildheid en gevatheid maakten hem tot een uitstekend diplomaat, een goed onderhandelaar in moeilijke gevallen en een voortreffelijk organisator. Het is vooral zijn werk dat het internationaal congres van wiskundigen te Amsterdam in 1954 zulk een succes geworden is en een voorbeeld voor volgende congressen.

De laatste vier jaar was Koksma gedwongen zich te beperken. Deze jaren zijn echter vermoedelijk niet de minst gelukkige van zijn leven geweest.

Hij concentreerde zich op zijn colleges en, hoewel hij misschien iets minder ver te horen was dan aan het begin van zijn loopbaan, hij had nog niets verloren van zijn vermogen zijn hoorders te boeien. Zo mogelijk, was het contact met zijn leerlingen nog beter en zijn presentatie van de behandelde onderwerpen nog helderder. Hij zei zelf van zijn colleges, een dag voor zijn heengaan: „Ik doe het zo graag". Nogmaals, professor Koksma is van ons heengegaan en wij lijden een groot verlies. Maar voor hem is er slechts winst, want hij vertrouwde op zijn Heer en Heiland. Trooste God zijn vrouw en kinderen.

P. Mullender.